

Ю. Гаврилюк

Кошалін

КОШАЛІН (польс. Koszalin, нім. Köslin) – місто у північно-західній частині Польщі, на перетині трьох культур – німецької, скандинавської та польської. Друге за насел. (109 183 особи, 2012; після воєвод. м. Щецін) і третє за пл. (98,34 км²; після м. Свіноуйсьце) у Західнопомор. воєводстві. Знаходиться на Кошалін. узбережжі, на р. Дзеженчинка та озерах Ямно і Любятово Полночне, за 6 км від Балт. моря, за 151 км від Щецина та за 436 км від Варшави. Віруючі переважно католики. Етніч. склад: поляки (99,5 %), українці (0,5 %), німці (0,06 %). Вузол залізниць і автомоб. доріг. Вперше згадується в писем. джерелах 1214 як с. Кошаліце (лат. Kossalitz – Косаліц). Після заселення нім. колоністами отримав назву Кьозлін. Від 1248 ним володіли єпископи Камінські. До сер. 17 ст. – одна з резиденцій єпископа (від 1544 – протестантського). 1266 надано міські права. 1356–1417/22 – під владою герцогства Передня Померанія. У 14–15 ст. – чл. Ганзи. У цей період була досить розвинена мор. торгівля. 1638 Кьозлін захопила Швеція. За Вестфал. мирним договором 1648 перейшов до Бранденбурґа. У 17 – на поч. 18 ст. унаслідок низки пожарів і епідемії чуми місто значно екон. занепало. 1816–1945 – центр Кьозлін. округу прус. провінції Померанія. 1859 прокладено залізницю, яка сполучила Кьозлін з м. Штеттін (нині Щецин), 1870 потяги почали перевозити різноманітні вантажі та пасажирів до м. Данціґ (нині Гданськ Помор. воєводства). 4 березня 1945 в місто ввійшли рад. війська. Влітку того року польс. уряд почав процес витіснення з нього нім. населення. 10 липня сюди прибули 500 перших польс. переселенців з м. Гнєзно (нині Великопол. воєводства). До кін. 1947 майже всі німці під тиском поляків виїхали. Офіційно ж місто відійшло до складу Польщі за рішенням Потсдам. конф. (17 липня – 2 серпня 1945). У 1950–98 – центр Кошалін. воєводства. Від 1999 – центр повіту. 1740 мешкало 2,5 тис., 1843 – 8,1 тис., 1880 – 16,8 тис., 1900 – 20,4 тис., 1925 – 28,8 тис., 1940 – 33,5 тис., 1945 – 17 тис., 1985 – 101,3 тис., 1995 – 111,5 тис., 2005 – 107,9 тис. осіб. Нині у К. працюють підприємства з виготовлення автомоб. запчастин, підйімал. кранів, велосипедів, побут. електрон. виробів, комп'ютерів, вакуум. і мед. устаткування, текстилю, ялинок. прикрас, пластмаси, пінополістиролу, меблів. Розвинута харч. пром-сть (цукр., борошномел., м'ясна, рибоконсервна та пивоварна галузі). Тут створ. перший в Європі центр за участі китай. капіталу. У К. – Політехніка, Балт. вища політех. школа, Кошалін. вища школа гуманітар. наук, відділення Варшав. екон. школи «Альмамер» та факультету права й

адміністрації Гдан. у-ту, Вища духовна семінарія, навч. центр ВПС; Балт. драм. театр ім. Ю. Словацького, філармонія, театр поезії «Діалог»; музеї міста, радіо та В. Висоцького. Функціонує найбільший у Польщі критий амфітеатр на 6 тис. глядачів. Яскрава палітра фольклору, яка складається з різноманіт. нац. відтінків, дозволила К. стати одним із найфестивальніших міст. польс. Балтії. Проводяться міжнар. фестивалі орган. музики, кінодебютів «Молодь і фільм», Ганзен. джаз. фестиваль, Всесвіт. конкурс хорів, Всепольс. фестиваль театрів-кабаре, Міжнар. свято води та ін. Понад 40 % тер. міста займають ліси, парки та різноманітні об'єкти природно-заповід. фонду, зокрема парк ім. Помор. князів, буковий ліс, ландшафт. комплекс «Грабова долина», г. Хелмська (136,2 м; місце паломництва католиків з усієї Європи; на ній збереглася огляд. вежа, 1888), 300-річ. платан, 240-річ. дуб і 200-річ. горіх. Серед пам'яток архітектури – готичні замк. костел цистеріанців (кін. 13 ст., перебудований 1602–09 і 1839; нині церква Успіння Пресвятої Богородиці), базиліка Непороч. зачаття Пресвятої Богоматері (1300–33), каплиця св. Гертруди (1382–83, перебудована 1735), будинок ката (15 ст.); фрагменти міських стін (кін. 13 – поч. 14 ст.), руїни замку помор. князів (зберігся флігель, 1568–82); неоготичні будинок мірошника (1890–97; з водяним млином, 1838–42), костел св. Йосипа Обручника (1857–69), поштамт і держ. архів (1880-і рр.). К. має давні зв'язки з Україною. На теренах польс. Балтії діє досить потуж. Кошалін. регіон. відділ Об'єдн. українців Польщі, до складу якого входять гуртки Б'єліца, Білий Бір, Валч, Колобжег, К., Пжецьміно, Свідвін, Щецінек. Функціонує також Спілка українців-політв'язнів сталін. періоду. Польс. Радіо поміж ін. декількох польс. міст реалізує україномовні програми також і в К. У місті існує пункт навчання української мови. Традиційним є організація для укр. дітей фестивалів творчості, спорт. змагань, літніх таборів тощо. 1971 для укр. вірян створ. греко-католич. станицю. Влас. храм – церкву Успіння Божої Матері – кошалін. греко-католики збудували 1997–2003. У 1969, 1977, 1981, 2011 у К. відбулися відповідно 3-й (під назвою Фестиваль укр. пісні й музики), 6-й (під назвою Центр. огляд гуртків худож. самодіяльності Укр. суспільно-культур. товариства), 7-й (під назвою Центр. огляд колективів худож. самодіяльності Укр. суспільно-культур. товариства) і 20-й Фестивалі укр. культури. Досить часто проводяться т. зв. Зустрічі культур, на яких широко представлена й українська (напр., «Польс., укр., нім. та ромська традиція»). Для взаєм. ознайомлення з історією та культурою, досягнення кращого взаєморозуміння та дружби між насел., обміну в розв'язанні аналог. проблем, що постають перед міськими органами упр. та організаціями, встановлено дружні зв'язки між К. та Івано-Франківськом і Полтавою. З містом пов'язані життя та діяльність літературознавця та педагога М. Грицков'яна, поета [Я. Гудемчука](#), письменника С. Колесара, історика Р. Дрозда. З України до К. досить часто приїжджають визначні науковці, літератори, громад. і культурні діячі, зокрема з кошалін. українцями тут зустрічалися [Г. Вєрвєс](#), [Є. Кирилюк](#), [А. Свідзінський](#), [Р. Іваничук](#), [Р. Кудлик](#), [Б. Олійник](#), [Ю. Щербак](#), [Т. Старак](#), [Г. Удовенко](#).

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Грицковян Я. З історії української католицької парохії в Кошаліні (1971–2003) // Укр. альманах. Варшава, 2004;
2. Його ж. З історії Кошалінського гуртка УСКТ (з 1991 року ОУП) – 1956–2004 // Там само. Варшава, 2005.

Бібліографічний опис:

Кошалін / Ю. Гаврилюк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-1309>. – Останнє поновлення : 1 січ. 2023.

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).